

**Методичні рекомендації
щодо організації навчання здобувачів освіти
в інформатичній освітній галузі
у 2024-2025 н.р.**

Метою інформатичної освітньої галузі є розвиток особистості учня, здатного використовувати цифрові інструменти і технології для розв'язання навчальних проблем, розвитку, творчого самовираження, забезпечення власного і суспільного добробуту, критичного мислення, безпечного та відповідального поведіння в інформаційному суспільстві [7].

Навчання змісту інформатичної освітньої галузі у 2024-2025 навчальному році здійснюється відповідно до Законів України «Про освіту» [10], «Про повну загальну середню освіту» [11], Державного стандарту базової середньої освіти [7] та Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти [8].

Освітній процес з інформатики в умовах правового режиму воєнного стану реалізується залежно від безпекової ситуації в кожному населеному пункті в очному, дистанційному або змішаному форматах, із гарантуванням безпечних умов навчання для всіх учасників освітнього процесу.

У разі дистанційного формату навчання в умовах воєнного стану, рекомендуємо організацію освітнього процесу з інформатики здійснювати за допомогою технологій дистанційного та змішаного навчання, відповідно до Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти [6], Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти [14].

Організацію освітнього процесу з інформатики за Державним стандартом базової середньої освіти [7] в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа» [1] рекомендуємо здійснювати, орієнтуючись на:

- цільову установку й уявний очікуваний результат спільної діяльності під час вибору змісту, методів і форм навчання;
- обґрунтоване впровадження інноваційних технологій навчання (критичного мислення, інформаційно-комунікаційних технологій, проблемно-діалогічного, змішаного, проєктного, дослідницького навчання);
- оптимальне використання активних, інтерактивних, продуктивних методів навчання, методів контролю (тестовий, «портфоліо»), сучасних прийомів навчання;
- педагогічно виправдане застосування різних форм роботи (індивідуальна, парна, групова, фронтальна, колективна);
- диференціацію та індивідуалізацію навчання (із урахуванням особливостей сприйняття (аудіали, візуали, кінестети);

- забезпечення оперативного зворотного зв'язку, організацію рефлексії навчально-пізнавальної діяльності учнів;

- використання здоров'язберезувальних технологій (релаксація, фізкультхвилинка, вправи для очей);

- організацію самостійної навчально-пізнавальної діяльності учнів із використанням сучасних цифрових освітніх ресурсів.

Обов'язковою умовою реалізації модельних навчальних програм з інформатики є використання на кожному уроці комп'ютерної техніки, різних цифрових пристроїв, з метою реалізації діяльнісної складової освітньої компетентності.

Особливостями уроків інформатики є: практична спрямованість завдань, актуальність та взаємозв'язок з іншими освітніми галузями, проєктна діяльність, компетентнісні задачі, групові та індивідуальні форми роботи, самостійна навчальна діяльність учнів.

Кожен урок інформатики обумовлює реалізацію практичної діяльності учнів із цифровими пристроями. Тому, на кожному уроці з інформатики класи діляться на підгрупи так, щоби кожен учень був забезпечений індивідуальним робочим місцем за комп'ютером (поділ на підгрупи здійснюється згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128 «Про затвердження Нормативів наповнюваності груп дошкільних навчальних закладів (ясел-садків) компенсуючого типу, класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп подовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів» [12].

Під час організації освітнього процесу потрібно неухильно дотримуватися норм Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти [14].

Тривалість роботи за комп'ютером має відповідати санітарно-гігієнічним нормам [14]. Після уроків, із використанням технічних засобів навчання, проводяться вправи для очей та рухової активності. Не дозволяється одночасна робота за одним комп'ютером двох і більше учнів.

Під час проведення уроків інформатики дозволяється використання «вільного» програмного забезпечення або пропрієтарного, із дотриманням вимог законодавства. Наголошуємо, що забороняється використання неліцензійного програмного забезпечення.

1-4 класи

Метою навчання інформатики в початковій школі є різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій, формування інформатичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання.

У 2024-2025 навчальному році учні початкової школи будуть навчатись за Державним стандартом початкової освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти» (<http://surl.li/ucdjx>) та Типовими освітніми програмами, зокрема:

– учні 1-2 класів за Типовою освітньою програмою (авт. Савченко О.Я.) (<https://osvita.ua/school/program/program-1-4/60407/>) або Типовою освітньою програмою (авт. Шиян Р.Б.) (<https://osvita.ua/school/program/program-1-4/60408/>);

– учні 3-4 класів за Типовою освітньою програмою (авт. Савченко О.Я.) (<https://osvita.ua/school/program/program-1-4/60407/>) або Типовою освітньою програмою (авт. Шиян Р.Б.) (<https://osvita.ua/school/program/program-1-4/60408/>).

У 2024-2025 н.р. вивчення інформатики у початковій школі відбуватиметься за чинними типовими освітніми програмами, із якими можна ознайомитися на сайті Міністерства освіти і науки України (<https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-dlya-1-4-klasiv>).

Типові освітні програми обумовлюють інтеграцію змісту інформатики з іншими навчальними предметами. Вивчення інформатики починається з 2 класу.

У 2-х класах інформатика є частиною інтегрованого курсу «Я досліджую світ». На вивчення навчального предмета «Інформатика» відводиться 1 год./тижд.

У 3-х класах Нової української школи інформатика є окремим навчальним предметом типової освітньої програми (1 год./тижд.). Водночас, запропоновані теми з інформатики продовжують тримати «паралельні зв'язки» з навчальним курсом «Я досліджую світ».

У 4-х класах Нової української школи інформатика є окремим навчальним предметом типової освітньої програми (1 год./тижд.), хоча запропоновані теми з інформатики не мають безпосереднього зв'язку з курсом «Я досліджую світ», рекомендуємо проводити паралелі між навчальними темами курсів «Я досліджую світ» та «Інформатика».

Електронні версії підручників для 2-4-х класів розміщено на сайті Інституту модернізації змісту освіти (<http://surl.li/tzioc>).

Навчальні досягнення здобувачів освіти у 1-4-х класах підлягають вербальному, формувальному оцінюванню.

5-й клас

Наголошуємо, що у 5-х класах навчання інформатики відбувається на основі однієї з 6-ти модельних навчальних програм, рекомендованих Міністерством освіти і науки України (<http://surl.li/uerti>):

– модельна навчальна програма. «Інформатика. 5-6 клас» для закладів загальної середньої освіти (авт.: Морзе Н.В., Барна О.В) (<http://surl.li/uerti>);

– модельна навчальна програма. «Інформатика. 5-6 клас» для закладів загальної середньої освіти (авт.: Ривкінд Й.Я., Лисенко Т.І., Чернікова Л.А., Шакотько В.В.) (<http://surl.li/uerti>);

– модельна навчальна програма. «Інформатика. 5-6 клас» для закладів загальної середньої освіти (авт.: Пасічник О.В., Чернікова Л.А.) (<http://surl.li/uerti>);

– модельна навчальна програма. «Інформатика. 5-6 клас» для закладів загальної середньої освіти (авт.: Завадський І.О., Коршунова О.В., Лапінський В.В.) (<http://surl.li/uerti>);

– модельна навчальна програма «Інформатика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт.: Радченко С.С., Боровцова Є.В.) (<http://surl.li/uerti>);

– модельна навчальна програма. «Інформатика. 5-6 клас» для закладів загальної середньої освіти (авт.: Козак Л.З., Ворожбит А.В.) (<http://surl.li/uerti>);

Зазначаємо, що модельні навчальні програми (інформатична освітня галузь), розміщено на сайті Інституту модернізації змісту освіти (<https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/informatychna-osvitnia-haluz/>),

За навчальними програмами, розробленими вчителями на основі модельних навчальних програм і затвердженими педагогічною радою закладу освіти, реалізація освітнього процесу з інформатики у 5-х класах здійснюється на засадах компетентнісного, діяльнісного, інтегрованого, особистісно орієнтованого підходів, у контексті Концепції «Нова українська школа» [1].

6-й клас

У 6-х класах заклад освіти продовжує працювати за освітньою програмою для адаптаційного циклу базової середньої освіти (5-6 класи), розробленою на основі типової освітньої програми для 5-9-х класів закладів загальної середньої освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 № 235 «Типова освітня програма для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти» [15].

Акцентуємо увагу: у 2024-2025 навчальному році, під час планування освітньої діяльності для 5-6-х класів закладів загальної середньої освіти з українською мовою навчання, для реалізації інформатичної освітньої галузі, – необхідно послуговуватися наказом Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 № 235 «Про затвердження Типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти» (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 09.08.2024 № 1120 «Про внесення змін до Типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти») [15].

Модельна навчальна програма обирається на весь цикл базової середньої освіти – адаптаційний цикл (5-6 класи). У межах циклу зміна модельної навчальної програми не дозволяється, тому у 6-х класах навчання інформатики продовжується за модельними навчальними програмами, що були обрані для 5-х класів.

Для навчання учнів 5-6-х класів чинними є методичні рекомендації Міністерства освіти і науки України щодо навчання інформатики 2022-2024 рр. (лист Міністерства освіти і науки України від 19.08.2022 № 1/9530-22 «Про інструктивно-методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2022-2023 навчальному році») (<http://surl.li/ubfkl>), (лист Міністерства освіти і науки України від 12.09.2023 № 1/13749-23 «Про інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів/інтегрованих курсів у

зкладах загальної середньої освіти у 2023-2024 навчальному році» (https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/89974/).

Електронні версії підручників (інформатична освітня галузь) для 5-6-х класів розміщено на сайті Інституту модернізації змісту освіти (<http://surl.li/tzioc>).

Оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6-х класів у 2024-2025 навчальному році, які здобувають освіту, відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти [7], буде здійснюватися відповідно до Методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів (наказ Міністерства освіти і науки України від 02.08.2024 № 1093 «Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання» [13]).

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів, що проводяться у закладі освіти, є формувальне та підсумкове.

7 класи

У 2024-2025 навчальному році заклади освіти розробляють освітні програми для циклу базового предметного навчання базової середньої освіти (7-9 класи) на основі Типової освітньої програми для 5-9-х класів закладів загальної середньої освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 № 235 «Типова освітня програма для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти» [15].

Наголошуємо, що у 2024-2025 навчальному році, під час планування освітньої діяльності для учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти з українською мовою навчання, для реалізації інформатичної освітньої галузі, необхідно послуговуватися наказом Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 № 235 «Про затвердження Типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти» (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 09.08.2024 № 1120 «Про внесення змін до Типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти») [15].

Організація навчання може здійснюватися за однією з 6-ти модельних навчальних програм:

– модельна навчальна програма «Інформатика. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт.: Ривкінд Й.Я., Лисенко Т.І., Чернікова Л.А., Шакотько В.В.) (<http://surl.li/uerti>);

– модельна навчальна програма «Інформатика. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт.: Завадський І.О., Коршунова О.В., Твердохліб І.А.) (<http://surl.li/uerti>);

– модельна навчальна програма «Інформатика. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт.: Морзе Н.В., Барна О.В.) (<http://surl.li/uerti>);

– модельна навчальна програма «Інформатика. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт.: Пасічник О.В., Козак Л.З., Ворожбит А.В.) (<http://surl.li/uerti>);

– модельна навчальна програма «Інформатика. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт.: Бондаренко О.О., Ластовецький В.В., Пилипчук О.П., Шестопапов Є.А.) (<http://surl.li/uerti>);

– модельна навчальна програма «Інформатика. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Громко Г.Ю., Шевчук П.Г, Ковбаса В.М.) (<http://surl.li/uerti>).

Електронні версії підручників (інформатична освітня галузь) для 7-х класів розміщено на сайті Інституту модернізації змісту освіти (<http://surl.li/tzioc>).

8 класи

У 2024-2025 навчальному році учні 8-х класів будуть навчатися за Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти» [8]) та Навчальною програмою для загальноосвітніх навчальних закладів (для учнів, які вивчали інформатику в 2-4-х класах), затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804 «Навчальна програма з інформатики для 5-9-х класів для загальноосвітніх навчальних закладів» [5].

Для навчання учнів 8-х класів чинними залишаються методичні рекомендації Міністерства освіти і науки України щодо навчання інформатики 2019-2020 н.р. (лист Міністерства освіти і науки України від 01.07.2019 № 1/11-5966 «Методичні рекомендації щодо навчання інформатики у 2019-2020 навчальному році») (<http://surl.li/uasja>).

Електронні версії підручників для 8-х класів розміщено на сайті Інституту модернізації змісту освіти (<http://surl.li/tzioc>).

Оцінювання навчальних досягнень учнів з інформатики в 8-11-х класах здійснюється за 12-бальною шкалою, урахуваючи такі аспекти: рівень володіння теоретичними знаннями, рівень сформованості практичних умінь та навиків, ступінь самостійності у застосуванні інформаційно-комунікаційних технологій у конкретній життєвій або навчальній ситуації.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти здійснюється відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 21.08.2013 №1222 «Про затвердження орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти» (<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1222729-13#Text>) [9].

Оцінювання знань учнів ґрунтується на комплексному аналізі навиків та умінь та має враховувати:

рівень засвоєння та володіння знаннями:

- репродуктивний (відтворення засвоєного),
- реконструктивний (розуміння та пояснення),
- частково пошуковий (використання знань для вирішення нових задач),
- пошуковий (самостійне дослідження та знаходження нових знань).

рівень сформованості способів навчально-пізнавальної діяльності:

- копіювання зразка,
- виконання за зразком,
- застосування аналогій,
- творчий підхід до вирішення задач.

ступінь самостійності при виконанні навчальних завдань:

- робота під безпосереднім керівництвом вчителя,
- потреба в значній допомозі вчителя,
- потреба в незначній опосередкованій допомозі.

самостійну роботу:

- ступінь самостійності у застосуванні інформаційно-комунікаційних технологій,
- володіння практичними вміннями та навиками роботи на комп'ютері,
- застосування ІКТ у навчанні та життєвих ситуаціях [9].

9 класи

У 2024-2025 навчальному році учні 9-х класів будуть навчатися за Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти» [8]) та Навчальною програмою для загальноосвітніх навчальних закладів (для учнів, які вивчали інформатику в 2-4-х класах), затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804 «Навчальна програма з інформатики для 5-9-х класів для загальноосвітніх навчальних закладів» [5].

Для 9-х класів чинними є методичні рекомендації Міністерства освіти і науки України щодо навчання інформатики у 2020-2021 н.р. (лист Міністерства освіти і науки України від 11.08.2020 № 1/9-430 «Методичні рекомендації щодо навчання інформатики у 2020-2021 навчальному році») (<http://surl.li/umrwu>).

Електронні версії підручників (інформатична освітня галузь) для 9-х класів розміщено на сайті Інституту модернізації змісту освіти (<http://surl.li/tzioc>).

10-11 класи

У 2024-2025 навчальному році освітній процес з інформатики в 10-11-х класах буде реалізовуватися за Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти [8] та навчальними програмами:

– навчальна програма з інформатики (рівень стандарту) для 10-11-х класів загальноосвітніх шкіл (наказ Міністерства освіти і науки України від 23.10.2017 № 1407 «Навчальна програма з інформатики (рівень стандарту) для 10-11-х класів загальноосвітніх шкіл» (<https://osvita.ua/school/program/program-10-11/58877/>) [4],

– навчальна програма з інформатики (профільний рівень) для 10-11-х класів загальноосвітніх шкіл (наказ Міністерства освіти і науки від 23.10.2017 № 1407 «Навчальна програма з інформатики (профільний рівень) для 10-11 класів загальноосвітніх шкіл» (<https://osvita.ua/school/program/program-10-11/58876/>) [3].

Звертаємо увагу: реалізація змісту освіти у 10-11-х класах забезпечується вивченням вибірково-обов'язкових навчальних предметів: «Інформатика», «Технології», «Мистецтво», що вивчаються на рівні стандарту. Із запропонованого переліку учень має обрати два навчальні предмети: один у 10 класі, інший – в 11 класі, або одночасно два предмети у 10-х і 11-х класах (у такому разі, години, обумовлені на вивчення вибірково-обов'язкових

навчальних предметів діляться між двома обраними навчальними предметами).

Навчання інформатики на рівні стандарту має модульну структуру і складається з двох частин: базового та вибіркового (варіативних) модулів.

Для 10-11-х класів чинними є методичні рекомендації Міністерства освіти і науки України щодо навчання інформатики 2018-2019 н.р. (лист Міністерства освіти і науки України від 03.07.2018 № 1/9 «Методичні рекомендації про навчання інформатики у 2018-2019 навчальному році» (<http://surl.li/umrzh>) [2].

Електронні версії підручників (інформатика) для 10-11-х класів розміщено на сайті Інституту модернізації змісту освіти (<http://surl.li/tzioc>).

Перед початком навчального року, із метою компенсації освітніх втрат, рекомендуємо ознайомитися з переліком навчальної літератури та навчальних програм, рекомендованих Міністерством освіти і науки України, для використання в освітньому процесі у 5-11-х класах закладів загальної середньої освіти (<http://surl.li/umlcm>).

Використані та основоположні джерела:

1. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988 URL: <https://cutt.ly/PXrsKAs> (дата звернення: 30.05.2024).

2. Методичні рекомендації про навчання інформатики у 2018-2019 навчальному році : лист Міністерства освіти і науки України від 03.07.2018 № 1/9. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/61466/ (дата звернення: 30.05.2024).

3. Навчальна програма з інформатики (профільний рівень) для 10-11 класів загальноосвітніх шкіл : наказ Міністерства освіти і науки України від 23.10.2017 № 1407. URL: <http://surl.li/umrzs> (дата звернення: 30.05.2024).

4. Навчальна програма з інформатики (рівень стандарту) для 10-11 класів загальноосвітніх шкіл : наказ Міністерства освіти і науки України від 23.10.2017 № 1407. URL: <https://osvita.ua/school/program/program-10-11/58877/> (дата звернення: 30.05.2024).

5. Навчальна програма з інформатики для 5-9-х класів для загальноосвітніх навчальних закладів : наказ Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804. URL: <https://osvita.ua/school/program/program-5-9/56131/> (дата звернення: 30.05.2024).

6. Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 24.02.2023 № 201. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0455-23#Text> (дата звернення: 30.05.2024).

7. Про Державний стандарт базової середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 30.05.2024).

8. Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392. URL: <http://surl.li/jkyuu> (дата звернення: 30.05.2024).

9. Про затвердження орієнтовних вимог оцінюв досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 21.08.2013 № 1222. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1222729-13#Text> (дата звернення: 30.05.2024).

10. Про освіту : Закон України від 5.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 30.05.2024).

11. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 21.11.2023 № 3482-IX. URL: <http://surl.li/umrzz> (дата звернення: 30.05.2024).

12. Про затвердження Нормативів наповнюваності груп дошкільних навчальних закладів (ясел-садків) компенсуючого типу, класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп подовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів : наказ Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128. URL: <http://surl.li/umsah> (дата звернення: 30.05.2024).

13. Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання : наказ Міністерства освіти і науки України від 02.08.2024 № 1093. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/92715/ (дата звернення: 12.08.2024)

14. Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 25.09.2020 № 2205. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text> (дата звернення: 30.05.2024).

15. Типова освітня програма для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 № 235 (зі змінами). URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/80696/ (дата звернення: 14.08.2024).

Методист інформатичної освітньої галузі
навчально-методичного відділу координації
освітньої діяльності та професійного розвитку
Сумського ОППО

І.М. Павленко

(Підпис наявний в оригіналі)